
GRAMATICĂ ȘI VOCABULAR

INDEPENDENȚA SUBIECTULUI

DE

G. NEDIOGLU

Ca termen inițial al gândirii, subiectul tinde în chip firesc spre predicatul lui, cu care vorbitorul îl leagă printr-un anumit raport, ca să-și încheie comunicarea. Nu rareori se întâmplă însă ca acest raport să se întrerupă brusc, iar subiectul să fie lăsat fără predicatul pe care-l așteptăm:

Muiera limbută, gura ei făcută ca toaca să turuiască (I. Zanne).

Deși enunțat, subiectul *muiera limbută* rămîne în suspensie. Ceea ce urmează nu mai este consecința logică a începutului și de aceea nici nu se leagă gramatical de acesta. Urmarea constituie o gândire deosebită cu alt subiect (*gura ei*), care, spre deosebire de cel dintîi, este legat în toată regula cu predicatul lui, [e] *făcută să...*

Prezent în multe limbi și foarte frecvent la noi, acest subiect enunțat, dar lăsat deoparte, fără să i se mai atribuie vreo funcțiune sintactică în propoziție, a fost numit *n o m i n a t i v u s p e n d e n s* «nominativ în suspensie» sau *n o m i n a t i v a b s o l u t* «de sine stătător», de unde și numele de «subiect independent».

Exclus astfel din complexul sintactic al propoziției, subiectul absolut apare numai ca un titlu, menit să avertizeze pe ascultător despre ce anume se va vorbi în cele ce urmează:

...aproxii atunci nu era[u] din oameni proști... și portul lor, era[u] îmbrăcați cu șarvanele și căbanițe (I. Neculce);

Pe aici... e rău. La noi, la deal, pămînt roșu, piatră, sărăcie și bir. Pădurea, nu putem culege o frunză din ea... O păzesc cu puștile slugile boierului (Z. Stancu).

Construcțiile de acest fel sînt socotite de lingviști ca rămășițe ale unui regim gramatical primitiv, cînd subiectul nu indica decît tema generală a

spuselor cuiva, regim anterior organizării logice a propoziției, pe care spiritul nostru de sistematizare tinde să-l înlăture. Cu toate că însă, prin libertatea lor de exprimare, aceste construcții nu vor să știe de cadrele propoziției logice și cu toate că exprimarea corectă luptă împotriva acestei vorbiri pregramatice, propozițiile cu subiectul independent nu numai că s-au păstrat și continuă să trăiască, dar au pătruns chiar și în limba literară. Ele au atras atenția scriitorilor noștri, care, dându-și seama de spontaneitatea lor, n-au pregetat să le pună în valoare, realizând sugestive efecte stilistice.

Cunoscută sub numele de anacolut—întreruperea ordinei logice a gândirii—independența subiectului constituie o străveche notă caracteristică limbii noastre și-și găsește adeseori explicația în chiar structura propoziției sau a frazei din care face parte. Să urmărim dar fenomenul în diferitele lui manifestări, ca să vedem dacă nu putem sezisa o parte din cauzele care-l produc.

§ 1. În unele cazuri, deși desprins de restul propoziției, subiectul este reluat îndată după aceea printr-un pronume personal sau demonstrativ, care-l și reliefează totodată:

...*pântru că aciaste sate, iale sânt ale Udrii Banul* (An. 1601 Doc. R.P.R.);

Cuzea, el a dat pământ la clăcași (Graiul nostru);

Cîinele care ține mai mult la om, el latră mai mult la oameni (I. Zanne).

Același procedeu și în frazele cu propoziția subiectivă izolată:

Cine se scoală de dimineață, acela e mai mare (Iord. Golescu);

Care dintre cai a veni, la jăratic, să mănînce, acela are să te ducă la împărăție (I. Creangă);

Ce pui în pământ, aia răsare (I. Zanne).

Structura activă a acestor construcții face ca subiectul, deși izolat, să se lege totuși în chip logic — prin reprezentantul lui pronominal — cu predicatul propoziției. Nu tot așa stau însă lucrurile în construcțiile active numai ca înfățișare, dar pasive ca înțeles.

Se știe că pasivul cu *a fi* + participiul are în românește un caracter în mare parte livresc, întrebunțat fiind mai mult în limba cultă. Cea populară se folosește cu precădere de un procedeu propriu, exprimînd pasivul pe cale activă. Poporul nu zice niciodată:

Osul gol nu este mîncat nici de cîini,

ci

Osul gol nici cîinii nu-l mănîncă (I. Zanne).

În chipul acesta propoziția începută cu subiectul *osul gol* nu este dusă pînă la capăt, împiedicată fiind de apariția unui nou subiect (*cîinii*), în timp ce subiectul rămas în suspensie nu mai apare în cele ce urmează decît sub forma unui complement (-l).

Se pune întrebarea: de ce s-a cristalizat proverbul în această construcție, care contrazice ordinea sintaxei logice, cînd ar fi putut fi formulat cu ajutorul

formei active propriu-zise, într-o construcție corectă din punct de vedere gramatical:

Nici cîinii nu mănîncă osul gol?

Pentru că, în acest caz, centrul gîndirii ar fi trecut asupra subiectului *cîinii* și nu despre cîini a vrut să vorbească creatorul proverbului, noțiunea cîinii fiind numai un element accesoriu, care n-are decît menirea de a pune în lumină atitudinea oamenilor față de o situație de pe urma căreia nu se pot alege cu nimic.

La fel, ce ar deveni proverbul:

Gura lumii, numai pămîntul o astupă (I. Zanne),
dacă l-am transpune în tiparul activ al sintaxei organizate:

Numai pămîntul astupă gura lumii?

Am așeza pe primul plan atotputernicia morții (pămîntul) și nu birfeala gurilor rele, asupra căreia proverbul apasă cu toată greutatea. E o nuanță de înțeles ce nu putea fi redată, potrivit structurii gramaticale a limbii noastre, decît prin pasivul de formă activă și deci printr-un subiect independent, pe care izolarea îl și reliefează totdeauna. De aceea îl și întîlnim în toate construcțiile de acest tip:

Piru', nu-l poți stîrpi (I. Zanne);

Neghina, n-o duce la tîrg (Ibidem);

Lemnul strîmb, focul îl îndreptează (Ibidem);

Orzul, îl ară boii și-l mănîncă caii (A. Pann);

Sindrila, o zboară vîntul (Z. Stancu);

Capul plecat, nu-l taie sabia (C. Negruzzi).

Izolarea, cuprinzînd întregul grup al subiectului, se întinde și asupra subordonatei atributive ce s-ar afla într-însul:

Trestia care se pleacă, n-o frînge vîntul (I. Zanne).

Dovada concludentă că termenul inițial din exemplele citate este simțit de popor ca subiect și nu ca complement direct — cum am fi ispitiți să-l socotim noi, cei formați la școala vorbirii organizate — ne-o fac cazurile în care acest termen este un nume nu de obiect, ci de persoană:

Omul bătrîn și nebun, leagă-l de gard și dă-i fîn (I. Zanne, II, 489);

Orbul cu ochi [= prostul], nu-i păcat să-l înșeli (Ibidem 661);

Propietaru' nostru, nu l-am văzut de cînd eram copil (Graiul nostru, I, 212).

Dacă vorbitorul ar fi simțit termenii subliniați ca complemente, i-ar fi precedat de prepoziția *pe*, caracteristică acuzativului numelor de persoane: *pe omul bătrîn... pe orbul cu ochi... pe propietaru' nostru...* Instinctul lingvistic i le-a împus însă ca subiecte, făcîndu-l să le exprime prin cîte un nominaliv absolut.

Se înțelege de la sine că, într-o frază, subiectul este izolat numai de prepoziția construită cu pasivul de formă activă, legîndu-se normal de celelalte:

O asemenea fată... ar fi numai bună să o ia el de soție (I. Creangă).

Legat în toată legea de predicatul primei propoziții (*ar fi bună*), subiectul *o asemenea fată* devine independent față de propoziția următoare *să o ia el de soție*, în care, o dată cu înțelesul pasiv al construcției active (cu pasivul *livresc* ar fi: «să fie luată de el de soție») apare alt subiect: *el*. Deosebit de cel precedent este cazul pe care ni-l înfățișează citatul următor:

începură a ieși [șerpilor] unul cite unul din foc. Dar care cum ieșea, îl lovea nerodul cu măciuca (I. Pop-Reteganul).

Subiectul, legat gramatical cu subordonata circumstanțială intercalată după dînsul, (*cum ieșea*), devine independent față de regenta care urmează¹.

Din vorbirea de la țară, aceste construcții trec în cea orășenească:

Biroul îl aveam într-o prăvălioară din aceeași înfundătură (I. Caragiale).

Cu simțul lor lingvistic, scriitorii noștri le socotesc vrednice de a fi introduse în limba poeziei și a prozei artistice:

Soarele, ce azi e mîndru, el îl vede trist și roș (M. Eminescu);

Copiii mei, cum să-i îmbun? (G. Coșbuc);

Ulilele-nnegurate, luna în argint le-mbracă (St. O. Iosif);

Lumina s-o stingem, lumina, lumina... (D. Anghel);

Luneu, el [pictorul Grigorescu] o vedea în tablouri (Al. Vlahuță).

Pînă și oamenii de știință își însușesc procedeul:

Rodul necules, îl mîncă ciorile (N. Iorga);

Amintirea suferințelor tale, păstrează-o bine; e comoara cea mai scump plătită (Idem);

Această atitudine, sîntem însă datori să o păstrăm numai cît timp urmărim adevărul (Ov. Densusianu);

Nici acest lirism nu-l întîlnim la naturaliști, cum nu-l întîlnim la parnasieni (Idem).

Ceea ce se întîmplă cu subiectul se întîmplă și cu propoziția subiectivă, care, izolată de regenta ei, devine și ea o subiectivă independentă. În proverbul:

Cine orice-nvață nu uită-n viață (I. Zanne),

subiectiva se leagă logic de principala ei, amîndouă propozițiile fiind construcții active și avînd același subiect. Dar în varianta:

Cine ce învață, moartea îl dezvață (Ibidem)?

O dată cu înțelesul pasiv, regenta capătă și alt subiect (*moartea*) ceea ce rupe legătura gramaticală cu subiectiva precedentă, făcînd-o de sine stătătoare.

Alte exemple:

Cine se amestecă în tîrîțe, îl mîncă porcii (I. Zanne);

Cine calcă jur mîntul, nu-l primește nici pămîntul (Jarnik-Birseanu);

Cine cartea va ceti, lacrimile l-or porni (Ibidem);

Cine iubește și lasă, dă-i, Doamne, pedeapsă-n casă (Gr. Tocilescu);

Cine tot vorbește, lucrul nu-i sporește (I. Zanne);

Cine strică dragostele, mînce-i grîul păsările (M. Eminescu).

¹ Cit de frecvente sînt aceste construcții am putut constata în anii mei de profesorat, cînd le vedeam apărînd sistematic în compozițiile elevilor de la țară și din pătura orășenească mijlocie.

Construcția noastră activă cu înțeles pasiv dă uneori propoziției subiective un aspect cu totul deosebit:

Pe cine nu-l lași să moară, nu te lasă să trăiești (I. Zanne).

Subiectiva subliniată nu este independentă, cum s-ar părea la prima vedere, pentru că se leagă cu regenta următoare: « Cine nu te lasă să trăiești? » « Acela pe care nu-l lași să moară ». Faptul se vede și din formularea propoziției cu pasivul liyresc: *cel ce nu este lăsat să moară nu te lasă să trăiești*. Cum de a căpătat atunci proverbul forma în care este întrebuițat? A intervenit pasivul de formă activă, care, trebuind să facă subiectul să sufere lucrarea, l-a pus în acuzativ: *Pe cine nu-l lași să moară*.

§ 2. Altă cauză care provoacă izolarea subiectului o constituie verbele și locuțiunile verbale impersonale.

În: **Omul udat, nu-i pasă de ploaie** (I. Zanne) nu există un raport gramatical între cele două părți principale ale propoziției, așa cum este, bunăoară, în « Omul udat nu se teme de ploaie », în care predicatul este un verb personal. Verbul impersonal din exemplul nostru cere neapărat ca persoana căreia nu-i pasă să fie în dativ: « *Omului udat nu-i pasă de ploaie* ». În acest caz însă nu mai poate fi vorba de vreun subiect gramatical, știut fiind că el lipsește din construcțiile impersonale. De aceea nominativul subiect *omul udat* nu se poate lega logic cu predicatul *nu-i pasă* și, neintegrându-se organic în structura propoziției, rămâne un subiect independent. Alte exemple:

Fulga, unde mi-l zărea, inima îi îngheța (G. Dem. Teodorescu);

Băiatul, îi veni inima la loc, căci o cam sfeclise (P. Ispirescu);

Moșneagul, când a văzut-o, i s-au umplut ochii de lacrimi și inima de bucurie (I. Creangă);

Auzind aceste fapte rele, Vasilie vodă, tată-său, la Țarigrad, nu-i părea bine (I. Neculce).

Independent poate fi în aceste condiții și un subiect subînțeles:

Auzind însă de faima celor doi împărați înțelepți, îi dete un fier ars prin inimă (P. Ispirescu);

Și gândind astfel [la pastrama trufanda], i-a lăsat gura apă (I. Caragiale).

Același fenomen lingvistic se produce și când se aplică un subiect unui predicat exprimat printr-un verb impersonal sau o locuțiune verbală impersonală, care cer în acuzativ numele ființei sau al obiectului asupra căruia se răsfrânge acțiunea:

Pusnicul... când se gândi că n-are cu ce să-l hrănească [pe prunc], îl podidi un plîns, de nu se mai putea sfîrși (P. Ispirescu);

Cînd văzură ei una ca asta, îi cuprinse spaima (I. Creangă);

Și seninul cer albastru, mîndru lacrimile-l prind (M. Eminescu).

Ce se întîmplă cînd, printre predicatele-verbale personale ale unui subiect, se găsește și unul exprimat printr-un verb sau o locuțiune verbală impersonală?

La citirea acestei povestiri, omul o sfeclește, îngălbenește, îl apucă fiori de moarte, tremură ca varga (I. Ghica);

Legat gramatical de predicatele-verbe personale: *o sfeclește, îngălbenește și tremură ca varga*, subiectul *omul* rămâne izolat de predicatul *îl apucă fiori de moarte*, exprimat printr-o locuțiune verbală impersonală.

În: *Dracul de zmeu... nu-i veni să intre și fugi* (P. Ispirescu) raportul sintactic dintre subiect și prima propoziție, de construcție impersonală, se întrerupe, ca să se restabilească cu a doua, de construcție personală. Cîteodată, subiectul se leagă logic cu predicatul subordonatei și se izolează de acela al principalei:

Zmeul, cum îl văzu [pe Țugulea], *îngheță singele într-însul* (P. Ispirescu);

Nu știu alții cum sînt, dar eu, cînd mă gîndesc la locul nașterii mele... parcă-mi saltă și acum inima de bucurie (I. Creangă);

Prepeleac, văzînd atîta putere din partea dracului, nu-i prea veni la socoteală (Idem).

Cum se explică independența subiectului în aceste cazuri? Prin deosebirea fundamentală care desparte construcția impersonală de construcția personală. Caracterizîndu-se prin felul ei specific de a vedea acțiunea forțelor naturii (plouă, trăsnește, înnoptează, se crapă de ziuă) cum și a stărilor fiziologice și sufletești (mi-e rău, mă ia cu frig, mi-e lehamite, mi se face de...) ale căror cauze erau deopotrivă de necunoscute străvechilor noștri înaintași, gîndirea impersonală, covîrșită de aceste acțiuni, s-a mărginit doar să ia cunoștință de ele, exprimîndu-le fără subiect, pentru simplul motiv că nu le putea atribui nici unul. În fața acestei atitudini pur receptive, se ridică atitudinea reflexivă a gîndirii personale, care, aplicată manifestărilor cunoscute ale lumii și ale vieții, putea să pornească de la un subiect de persoana întîi, a doua sau a treia (cauza), ca să ajungă la acțiunea îndeplinită de el, adică la un predicat de aceeași persoană (efectul). Este deosebirea dintre verbele și locuțiunile verbale impersonale de o parte, care exprimă numai impresia produsă asupra omului de necunoscutul dinafara sau dinăuntru ființei lui și care de aceea au și fost caracterizate de unii lingviști ca fiind de natură *impre-sionistă*, și dintre verbele și locuțiunile verbale personale de altă parte, care pot prinde legătura dintre cauză și efect și sînt astfel de natură *logică*. Contrazicîndu-se reciproc, aceste două feluri de construcții sînt într-o continuă luptă. Ca expresie a gîndirii prelogice, construcția impersonală respinge subiectul pe care vrea să i-l împună logica construcției personale, izolîndu-l și lăsîndu-l în suspensie, ca *nominativus pendens*, care împiedică exprimarea organizată și care dă atît de mult de lucru lingviștilor.

Ca și mai sus, (§ 1) din ciocnirea construcției personale cu cea impersonală poate rezulta nu numai un subiect independent, ci și o propoziție subiectivă independentă.

Cine era boier, îi era rușine să zică că e român (Eliade Rădulescu).

Dacă în acest citat, subiectiva independentă este propoziția de construcție personală (cine era boier) iar regenta propoziția de construcție impersonală (îi era rușine), în exemplul următor situația se înfățișează invers:

Cine-mi place, eu nu-i plac (G. Dem. Teodorescu).

Prezentându-ne pe *a plăcea* cu amîndouă valorile lui morfologice, pe de o parte ca verb impersonal cu una și aceeași formă verbală la toate persoanele (îmi place, îți place, îi place, ne place... cineva), iar pe de altă parte ca verb personal și deci cu forme deosebite pentru fiecare persoană (eu nu-i plac cuiva, tu nu-i plăci, el nu-i place, noi nu-i plăcem...), fraza are de astă dată ca subiectivă independentă propoziția de construcție impersonală (cine-mi place), iar ca regentă propoziția de construcție personală (eu nu-i plac).

Să completăm citatul cu un vers următor:

Cine-mi place, eu nu-i plac... Cui plac eu, nu-mi place mie!

Dacă prima propoziție (Cine-mi place) are înfățișarea obișnuită a subiectivelor, a doua subiectivă (Cui plac eu) se prezintă sub un aspect deosebit, fiind paralelă cu « Pe cine nu-l lași să moară... » analizată mai sus (§ 1).

Să încercăm să transpunem conținutul acestor două versuri în cadrul gândirii logice: « Acea care-mi place, aceleia nu-i plac eu; iar pe aceea care mă place, n-o plac eu ». Acum fraza apare ca un sistem unitar, corect încheiat din punct de vedere gramatical, dar cît de calculată, de greoaie și de rigidă, față de spontana, sprintena și înaripata evadare a poetului anonim din cadrele frazei sistematizate. El ne arată ce minunate efecte stilistice se pot obține din fraza pe două planuri — cel personal și cel impersonal — din acea frază dezarticulată din punctul de vedere al sintaxei logice, care supără atît de mult simțul nostru pentru exprimarea organizată, dar care, în cazul de față, ne satisface prin frumusețea expresiei:

*Foicică, bob de mac,
Cine-mi place, eu nu-i plac,
Doru-i duc și doru-i trag.
Cui plac eu, nu-mi place mie!
Doru-i duc, dor mă sfîșie.*

§ 3. Independența subiectului se produce adeseori și în cuprinsul unei fraze, în care se întîlnește o propoziție verbală cu una nominală sau invers. Să luăm, bunăoară, citatul:

*El era curat la față și chipeș: chica lui ca pana corbului... dar apoi ochii?
Avea niște ochi, de băgase pe toate fetele în boală* (P. Ispirescu).

După ce zugrăvește fața și chica eroului cu ajutorul verbului *a fi*, povestitorul recurge, cînd este vorba de ochii lui, la verbul *a avea*, care, deși arată aici tot un mod de a fi, dă totuși expresiei aspectul unei propoziții verbale. Și astfel, în loc să ni se spună cum era u ochii flăcăului, așa cum ni se spusese cum îi era fața și chica, ni se spune că flăcăul avea niște ochi de

toată frumusețea. Lăsat la o parte, subiectul enunțat, *ochii*, rămîne în suspensie și nu mai apare în cele ce urmează decît ca complement al verbului *a avea*.

Schimbarea bruscă a construcției, în cazurile de acest fel, se datorește unei emoții — ca cea provocată de pătrunzătoarele priviri ale flăcăului — care, întrerupînd ordinea logică a gîndirii, izolează subiectul într-o exclamație interogativă de mare efect stilistic. Alteori însă, trecerea de la construcția nominală la cea verbală, care provoacă independența subiectului, este dictată numai de motive de variație stilistică:

*Cele două scaune și fotoliul aproape că îi erau de prisos. **Biroul?** Îl întrebuița cînd aducea un pachet. Punea pachetul pe el (M. Sorbul).*

În schimb însă, un astfel de subiect independent, enunțat sub forma unei întrebări, capătă și valoare stilistică, dacă i se dă un răspuns printr-o altă întrebare:

***Sima Baltag?** . . . Dar cine ar fi putut jura cu mîna pe cruce că știe cu adevărat ce vînt l-a adus pe veneticul acesta prin partea locului? (C. Sandu-Aldea).*

Procedeul este întrebuițat și în maxime:

***Nemurire?** Ce mi-e nemurirea care nu se adaugă prin muncă și nu cuprinde răspundere? (N. Iorga).*

Și în aceste cazuri, în locul unui subiect independent, apare uneori o propoziție subiectivă independentă.

***Cin'ți-a pus numele Niță**, sfîntă să-i fie gurița (Graiul nostru).*

Deși introdusă prin *cine*, subiectiva subliniată nu este organic legată de regenta ei, ca de exemplu cea din proverbul:

Cine se teme de brumă nu pune viță (I. Zanne).

De ce? Pentru că, întîmpinată fiind de o propoziție nominală cu alt subiect (gurița), propoziția subiectivă — care de astă dată e cea verbală — devine independentă, ca una ce nu mai are funcțiunea de subiect al regentei, unde este reprezentată numai de complementul în dativ *i* (să-i fie).

§ 4. În sfîrșit, printre cauzele care separă subiectul de contextul propoziției este și elipsa.

***Puică, sprîncenele tale, m-aș băga slugă la ele** (Șezătoarea).*

Dintr-o frază ca « Sprîncenele tale [îmi sînt atît de dragi încît] m-aș băga slugă la ele », poetul anonim a suprimat, sub puterea emoției, aproape întreaga regentă împreună cu conjuncția *încît* și, păstrîndu-i numai subiectul *sprîncenele tale*, l-a alăturat fără nici o legătură organică subordonatei consecutive următoare, transformînd-o într-o propoziție de sine stătătoare. Același caz în:

— Bună calea, drumetule! — Bună să-ți fie inima, cum ți-i căutătura, zise fiul craiului. — Cît despre inima mea, s-o dea Dumnezeu oricui, zise spînul oftînd (I. Creangă).

În loc de « Cît despre inima mea [ea e atît de bună încît] s-o dea... ».

Alt exemplu:

Își iubea nevasta ca pe-o ibovnică. El beteag, stors în tranșee și în lagăre bulgărești; ea, cînd o vedea, clipea ca-n soare și nu-i venea să creadă că-i a lui (I. Teodoreanu).

Prin omiterea aceluiași termeni, subiectul, devenit independent, a rămas în fruntea subordonatei introduse prin *cînd*: « ea [era atît de frumoasă, încît] cînd o vedea... ».

Dacă în aceste exemple elipsa este motivată de starea afectivă a vorbitorului, în citatul ce urmează ea se explică prin grija lui de a nu se repeta:

Foile de oleandru, oricît le-ai fierbe în apă sărată, tot mai bună e țin-taura pentru friguri (B. Delavrancea)

în loc de « Foile de oleandru... [nu sînt așa de bune]; tot mai bună e... ».

Elipsa care aduce independența subiectului provine adeseori și din graba vorbitorului de a da anumite lămuriri, ceea ce-l face să nu-și poată supra-veghea legătura logică cu subiectul enunțat:

— *Noi sîntem din București... Dacă cunoști dumneata pe domnu' Christache... — Nu, zic, n-am onoare... — Domnul Christache Vasilescu, casele alea frumoase din Popa Chițu... tata (I. Caragiale)*

în loc de « d. Chr. V. [care are] casele... [este] tata ».

În maxime, această grabă este motivată de nerăbdarea scriitorului de a ajunge cît mai repede la sfatul pe care ține să-l dea, ceea ce-l face să lase neisprăvită propoziția începută, ca să sară la imperativa următoare:

Minciuna lumii: nu te răpezi asupra ei cu sabia (N. Iorga).

Comparată cu fraza corespunzătoare de sintaxă logică « Minciuna lumii [este de neînving, așa încît] nu te repezi... » construcția eliptică este de o concizie din cele mai sugestive.

În citatele precedente, fraza prescurtată întocmea un sistem consecutiv; exemplul următor ne dă o propoziție cu subiectul independent, rezultată din concentrarea prin elipsă a unui sistem frazeologic opozitiv:

Corabia mare, și vînturi mari o bat (A. Pann).

Cu toate că fraza de structură adversativă « Corabia [e] mare, [dar] și vînturi mari o bat » a fost redusă la o singură propoziție, aceasta păstrează totuși ideea de opoziție, care se simte datorită prezenței adverbului *și*.

Iată acum și o propoziție subiectivă devenită independentă prin elipsă:

Tăcu, fiindcă venise servitoarea cu cafelele. Lasă-le aici! Pleacă! Și cine mă caută, nu sînt acasă (Cezar Petrescu).

Cum se explică construcția? În primul rînd, pronumele nehotărît *cine* « cineva » are în cazurile de acest fel înțelesul ipotetic de « dacă cineva, în cazul cînd cineva »... (*Cine sapă groapa altuia cade el într-însa. Cine se scoală de dimineață departe ajunge*). Așa se explică și subiectiva independentă din proverbul:

Cine [= dacă cineva] *bate la poarta altuia, o să bată și altul la poarta lui* (I. Zanne).

Întorcându-ne la exemplul propus, vedem că el provine din fraza: «Și cine [= dacă cineva] mă caută, [spune-i că] nu sînt acasă». Prin suprimarea regentei «spune-i» și a conjuncției *că*, prin care principala se leagă de completiva ei, aceasta ajunge în atingere directă, dar fără vreo legătură gramaticală cu subiectiva inițială, rămasă astfel în suspensie. Construcțiile de acest fel înlesnesc exprimarea succintă a gândirii, răspunzînd nevoii pe care o simțim adeseori de a ne prescurta expresia, ca să ajungem la ceea ce este esențial în cugetarea noastră. Și dacă, prin această condensare, stilul pierde din corectitudine, cîștigă în schimb o mare vioiciune, dîndu-ne mai puternic impresia vieții.

Toate citatele de mai sus ne arată că construcțiile cu subiectul independent, respinse sau nesocotite pînă acum, trebuie să-și ocupe locul și în gramatica noastră. Ar trebui, bineînțeles, numai explicate, nu și recomandate, întrebîndu-se lor în limba literară fiind de competența exclusivă a scriitorilor.